

Kuinka käy kristillisen kasvatuksen?

Kirkon nelivuotiskertomuksen *Uskonto arjessa ja juhlassa* mukaan kristillinen kotikasvatus vähenee nopeasti. Uskonnollisen kotikasvatuksen katsoo saaneensa joka kolmas suomalainen, mutta yksittäisiä kristillisiä tapoja, kuten iltarukousta ja seurakunnan kerhossa tai pyhäkoulussa käymistä, oli harjoitettu huomattavasti tuota enemmän.

Eri sukupolvet ovat saaneet hyvin erilaisen uskonnollisen kotikasvatuksen. Vanhemmille ikäpolville on annettu monipuolista uskonnollista kasvatusta, nuoremmille yhä vähemmän minkäänlaista. Varsin suuri joukko suomalaisista ei osaa sanoa, onko saanut uskonnollista kasvatusta kotona.

Kristillisellä kotikasvatuksella ja lähiaikuisten esimerkillä on suuri merkitys uskonnollisten tapojen omaksumiselle. Jos lapsuudessa oli saanut kristillistä kasvatusta, vähintään kerran viikossa rukoileminen oli noin kolme kertaa todennäköisempää vielä aikuisenakin verrattuna niihin, jotka eivät olleet saaneet.

Siksi onkin huolestuttavaa, että erityisesti naisten halukkuus välittää kristillisiä perinteitä omille lapsilleen vähenee sukupolvi sukupolvelta. Viidennes 15-29-vuotiaista naisista aikoo opettaa tai on jo opettanut iltarukouksen omille lapsilleen. Vielä iltarukoustakin huonommin näyttäisi käyvän ruuan siunaamiselle, jumalanpalveluksessa käymiselle, virsien laulamiselle ja pääsiäisen viettämiselle Kristuksen ylösnousemuksen juhlanä.

Mitä lapsi voi valita itse?

Niin tutkimusten kuin arkikokemuksenkin mukaan vanhemmat vetoavat usein lapsen omaan valintaan myöhemmin elämässään, kun puhutaan uskonnosta ja siihen liittyvistä tavoista. Esimerkiksi kastamattomuutta saatetaan perustella sanomalla, että lapsi saa aikuisena päättää asiasta ihan itse.

Tutkimuksessani kasteesta ja kummiudesta vanhemmat ja kummit korostivat, että vasta kaste ja kristillinen kasvatus mahdollistavat aidon valinnan, kun lapsi tietää, mitä valintaan sisältyy ja mitä ilman on jäämässä. Osallistumalla vaikkapa seurakunnan kerhoihin lapsi voi saada positiivisia kokemuksia uskosta ja mahdollisuuden turvautua uskoon myöhemmin elämässään. Kokemusta lapsuudesta Jumalan lapsena ja seurakunnan toimintojen parissa ei voi enää aikuisena saada. Kokemus ei vähennä valinnan mahdollisuuksia, vaan lisää niitä.

Kummeja ja isovanhempia tarvitaan

Muuttuneessa uskonnollisessa tilanteessa tarvitaan entistä enemmän kaikkia kynnelle kykeneviä lähiaikuisia antamaan kristillistä kasvatusta. Ei tarvitse olla korkeasti uskonoppinut voidakseen puhua uskonnosta, opettaakseen iltarukouksen tai viedäkseen lapsen kirkkoon. Tällaisia aikuisia on kuitenkin yhä vähemmän ja siksi omalta seurakunnalta saatetaan tarvita välillä hoksautusta.

Oma kummi voi olla kummilapsen lähipiirissä ainoa kristityksi tiedetty henkilö. Tällöin kummius nousee suureen arvoon ja herää kysymys, kuinka seurakunta voisi tukea erilaisia kummeja tehtävässään. Mistä kummi löytää keskustelukumppanin, kun hän haluaa pohtia kummiuttaan? Miten kummiutta voi toteuttaa, kun välimatkat ovat pitkät tai aika on kortilla? Ja ne kristillistä kasvua tukevat lahjat: kuka antaisi vihjeen kullekin ikäryhmälle sopivista?

Monet kummit pitivät tärkeimpänä tehtävänä esirukousta kummilapsensa ja hänen perheensä puolesta. Osa kummeista korosti olevansa nimenomaan vanhempia kristittyjä ystäviä, joiden tehtävinä oli lapsen kasvun tukeminen kristillisten arvojen mukaisesti sekä kirkkoon ja Jumalan lasten yhteyteen johdattaminen. Kummit opettivat rukoilemaan, keskustelivat uskonasioista sekä lukivat ja lahjoittivat uskonnollista kirjallisuutta kummilapsilleen.

Perheet tarvitsevat tukea – myös seurakunnalta

Jos olisin nyt seurakuntapappi, toivoisin voivani panostaa erityisesti kasteisiin ja yhteydenpitoon kasteperheiden kanssa. Olisi tärkeää saattaa vanhemmat ja kummit pohtimaan yhdessä sitä, millaista kristillistä kasvatusta he haluavat kastettavalle annettavan ja miten he voisivat siihen parhaiten osallistua. Olisi kiinnostavaa pitää yhteyttä myös kasteen jälkeen ja miettiä yhdessä, miten seurakunta voisi tukea perhettä ja kummeja.

Monessa seurakunnassa onkin panostettu perheissä tapahtuvaan työhön, ja kodeissa käydään keskustelemassa niin kristillisestä kasvatuksesta kuin tekemässä pieniä kotitöitä. Myös lapsiparkkeja seurakunnissa ja kauppakeskuksissa pidetään sekä kohdataan yksinhuoltajia ja heidän lapsiaan LapsiArkki-toiminnassa. Olisipa vielä yksi puhelinumero, josta voisi saada apua, kun perheessä on hätätilanne: lapsi sairaana ja jääkaappi tyhjänä, parisuhde akuutissa kriisissä tai voimat yksinkertaisesti lopussa.

Ikäluokkien pieneneminen, uskonnon muuttunut asema yhteiskunnassa ja koulu- ja päiväkotiyhteistyön linjaukset ovat vaikuttaneet seurakuntien kasvatustyöhön. Yhteistyössä on otettava huomioon uskonnollista toimintaa koskevat linjaukset ja rajoitukset, jotka saavat toisinaan kysymään, onko kristillisellä kasvatuksella enää paikkaa yhteistyössä.

Omassakin seurakunnassani on päätetty lopettaa koululaisten iltapäiväkerhotoiminta. Se on ikävää, sillä vain olemalla tarpeellinen arjessa kirkko on tärkeä ihmisille. Monet seurakunnan näkökulmasta marginaalisilta vaikuttavat toiminnot ovat ihmisten arjessa merkityksellisiä ja ehkä ainut kontakti omaan seurakuntaan.

Perheiden tuen tarve ei ole hävinnyt, vaikka suhde kirkkoon on ohentunut. Moni lapsi, vanhempi ja kummi kaipaa tukea ja kuuntelijaa, ja uusi yhteys voi löytyä, jos seurakunnalla on mahdollisuus tarjota yksilöllistä palvelua ja henkilökohtaista apua. Aito yhteisöllisyys on sitä, että yhteisön jäsenet ja heidän tarpeensa huomataan. Yhteisöä ei ole ilman yksilöitä.

Maarit Hytönen
tutkija, Kirkon tutkimuskeskus

Lähteet:

Salomäki, Hanna & Hytönen, Maarit & Ketola, Kimmo & Salminen, Veli-Matti & Sohlberg, Jussi (2020): [Uskonto arjessa ja juhlassa. Suomen evankelis-luterilainen kirkko vuosina 2016-2019.](#) Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 134.

Hytönen, Maarit (2020): [”Maailman tärkein tapahtuma” - suomalaisten käsityksiä kasteesta ja kummiudesta.](#) Kirkon tutkimuskeskuksen verkkojulkaisuja 63.